

PREDGOVOR

Na početku valja naglasiti nekoliko prekretnica koje su obilježile ovaj i prethodni broj časopisa *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*. Naime prethodni broj (br. 17/2023.) prvi je koji je objavljen isključivo u *online* formatu. Od ovog je broja (br. 18/2024.) glavna i odgovorna urednica akademkinja Jasna Čapo, a urednica mr. sc. Zorka Renić.

Sadržajno članci u ovom broju nisu rezultat održanih stručno-znanstvenih skupova te se razlikuju tematski. Dva članka napisana su na engleskom jeziku. Ukupno je devet članaka, šest kategoriziranih i tri u rubrici Prikazi i osvrti. Prva četiri rada bave se zavičajnim temama. Ostali radovi iz pera su uglednih sveučilišnih profesora i pokrivaju različita znanstvena područja.

Prvi članak prof. dr. sc. Vladimira Strugara „Dvadeset godina Akademijina Zavoda u Bjelovaru 2003. – 2023.” prikazuje dvadesetogodišnji rad Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Bjelovaru. Rad Zavoda zasnovan je na ideji decentralizacije znanosti u Hrvatskoj, a odluka o njegovu utemeljenju donesena je 29. prosinca 2003., uz podršku Grada Bjelovara i Bjelovarsko-bilogorske županije. Autor rada bio je dvadesetogodišnji upravitelj Akademijina Zavoda te je posebnu pažnju posvetio kronologiji aktivnosti i nakladničkoj djelatnosti Zavoda.

U zajedničkom radu koji potpisuje šest autora dr. sc. Želimir Bertić, dr. sc. Dijana Babić, Ana Žepina Puzić, Valentina Koščak, dr. sc. Vilma Kolarić i dr. sc. Mirjana Telebuh predstavljeni su rezultati istraživanja vezanih uz razlike u prilagodbi na umirovljenje starijih osoba s obzirom na samoprocjenu intenziteta socijalnih aktivnosti. Istraživanje je provedeno 2021. godine na 134 ispitanika starija od 65 godina koji žive u vlastitim domaćinstvima. Analiza prema Atchleyevu modelu prilagodbe na umirovljenje pokazuje važnost socijalnih aktivnosti u zajednici, koje imaju pozitivan utjecaj na prilagodbu starijih osoba na umirovljenje.

Opsežan rad profesora Veleučilišta u Bjelovaru prof. dr. sc. Rudolfa Kiralja proučava dijagram raspršenja *Dijeljeni elektroni – Preneseni elektroni* (engl. *S-T*), koji je

koristan alat za mapiranje i klasifikaciju kemijskih veza. Proučeni su priroda, struktura i svojstva dijagrama te je testirana njegova primjenjivost na različite tipove veza. Razvijena je baza podataka koja sadrži 2.224 unosa za 20 različitih tipova veza. Dijagram raspršenja *S-T* analiziran je grafički i statistički te je pronađena granična krivulja koja definira prostor *S-T*, a koristan je za klasifikaciju novih veza i kao kontinuum tipova veza.

Magistar glazbe Marko Đurakić, povjerenik za orgulje pri Bjelovarsko-križevačkoj biskupiji, donosi pregled povijesti orgulja u župnoj crkvi u Štefanju od sredine 18. stoljeća s posebnim naglaskom stavljenim na gradnju sadašnjih orgulja, koje je 1913. godine izradio Ferdinand Heferer kao svoj opus 220. Kroz analizu dostupne arhivske građe i terenskih istraživanja, rad se fokusira na tijek gradnje orgulja te na njihove tehničke i umjetničke značajke. Podaci koji su prvi put objavljeni omogućuju dublje razumijevanje povijesti orgulja u Štefanju i njihovu valorizaciju unutar orguljskog fonda Čazmanskoga dekanata i Bjelovarsko-bilogorske županije.

Prof. dr. sc. Krunoslav Nikodem i prof. dr. sc. Nenad Karajić pripremili su tekst „Socijalna kohezija u Hrvatskoj: analiza osnovnih dimenzija socijalne kohezije 1999. – 2018. godine”. Rad se temelji na teorijskim pristupima koji pretpostavljaju višedimenzionalnost socijalne kohezije, s naglaskom na trima glavnim dimenzijama: sociokulturnoj, ekonomskoj i političkoj. Empirijski dio rada temelji se na rezultatima istraživanja trećeg, četvrtog i petog vala međunarodnog projekta European Values Study za Republiku Hrvatsku (1999./2000., 2008./2009. i 2017./2018.).

Izv. prof. dr. sc. Barbara Kušević i izv. prof. dr. sc. Marija Bartulović napisale su rad „*Kultura (ne)talasanja: o reprodukcijskoj funkciji kolegijalnih odnosa u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja*”. Rad se fokusira na analizu uloge odgojno-obrazovnih djelatnika u transformaciji kulture odgojno-obrazovnih ustanova smještajući tu temu u okvir kritičke pedagogije. Glavni je cilj istražiti izazove reprodukcijске funkcije *kulture (ne)talasanja* u ustanovama ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja. Zaključak donosi tri ključna pitanja vezana uz polaritet kratkoročnih i dugoročnih ciljeva kolektivnog djelovanja, prioritet između osobnih i kolektivnih interesa te razliku između funkcionalnih i disfunkcionalnih konflikata u profesionalnim odnosima.

U rubrici Prikazi i osvrti predstavljene su dvije knjige Akademijina Zavoda objavljene u ediciji Posebna izdanja. Prof. dr. sc. Vladimir Strugar piše o knjizi prof. dr. sc. Darije Tot i prof. dr. sc. Nevenke Maras: *Uspješan učitelj: Angažirani pristup profesionalnom učenju*. Knjiga je nastala kao rezultat izvrsne višegodišnje znanstvene suradnje između Akademijina Zavoda u Bjelovaru i Učiteljskog fakulteta u Zagrebu, a predstavljena je u povodu obilježavanja Svjetskog dana učitelja u Bjelovaru 3. listopada 2024.

Mr. sc. Zorka Renić napisala je kratak osvrt na knjigu prof. dr. sc. Slobodana Kaštele *Ivo Padovan i Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti: Sjećanja jednog suradnika* u kojoj je autor uspješno opisao život i djelo akademika Padovana, koji je djelovao kao ugledan i priznat svjetski i hrvatski liječnik i znanstvenik te kao istaknuti redoviti član Akademije koji je obnašao više odgovornih funkcija.

Dr. Filip Škiljan donosi osvrt na knjigu Lidije Barišić Bogišić *O neslavenskom stanovništvu na vukovarskom području*. Autorica u toj knjizi istražuje etničku strukturu vukovarskoga kraja obrađujući povijest gotovo nestalih etničkih skupina kao što su Nijemci, Mađari i Židovi.

Ovome broju *Radova* pridonijeli su autori i recenzenti te prethodno i sadašnje uredništvo. Svima zahvaljujemo na trudu i angažmanu.

Jasna Čapo, voditeljica Zavoda
Zorka Renić, upraviteljica Zavoda